

CHRONICA

A MAGISTRO IOANNE

Carione studiose contracta, lectu
sanè dignissima, è Germa
nico latine
facta.

De vsu Lectionis Historiarum.

VANquàm multis de causis
ex æquo omnibus conducit le
ctio Historiarum, tamen præci
pue ad Reges magnosq; princi
pes pertinet, eorumq; libri me
rito dici possunt historiae, quòd
in primis utilis & necessaria ea
rum est cognitio illis omnibus, qui in republica
administranda versantur. Nam nò modo Gentium,
sed & sacrarum literarum historiae plurimã ubiq;
de principibus mentionem faciunt. Sacrae enim li
terae, præterquam q; de voluntate & verbo Dei,
atq; adeo de spiritali regno Christi certiores nos
reddunt, docent etiam de politica administratio
ne, & multa præclara exempla proponunt, quae ne
cessaria cognitu sunt in regenda republica, & qui
bus incitari possunt animi principum ad studium
vere heroicarum virtutum.

Gentium vero historiae, tradunt de origine &
principiis magnorum regnorum, & quibus de
causis in imperiis vicissitudines rerum, & grauis
sima commutationes inciderint, continent etiam
præterea præcepta de officiis et virtutibus, quibus
foeliciter constant & conseruantur Respublicae.
Atq; hoc noie dignae in primis sunt historiae, ve
principum bonorum & heroum libri appellentur.

DE VSU LECT. HIST.

Cæterum duplex est ratio iustitię, quę necessa-
 ria est cuius: altera enim politica est & externa: al-
 tera vero de fide & timore dei. Vtriusq; nobis ex-
 empla in historiis proponuntur, atq; vt primũ de
 ciuilibus moribus dicamus, debēt principes, atq;
 adeo omnes, qui rebus magnis gerendis præsunt,
 ea potissimum exempla & gesta considerare, qui-
 bus monei possunt, quomodo ipsi fœliciter ver-
 sari queant in republica administranda, ponenda
 ob oculos sunt exempla principum & regum, di-
 scendumq; est ex illis, qua potissimũ ratione, qua
 busq; officiis sint vsi in imperiis gubernandis, q̄
 preter publicam vtilitatem nihil spectarint, q̄ in
 iustitia tuenda fuerint solliciti, q̄ acerrime vindica-
 rint iniurias, quodq; non leui de causa bellum sus-
 ceperint, sed eos dissimulatione iniuriarum pacẽ
 sepe retinuisse. Cõtra vero in aduersis animo præ-
 senti & infracto fuisse, omni humanitate & cle-
 mentia vsos esse erga honos, studuisse deniq; im-
 peria sua munitionibus ac potẽtia, religionis cul-
 tu & bonis moribus reddere meliora.

In tyrannorũ exẽplis diuersum obseruabunt,
 illorum exitus calamitosos fuisse, & propter cru-
 delitatem perniciosos euentus, & cõmutationes
 in republica exitiales accidisse. Sic ob tyrannidem
 constat Pharaonem periisse, et simili de causa Ro-
 mani reges exacti sunt. Et perdiderunt sepe se mu-
 tuo principes ob superbiam, ob inuidiam, ob odiũ
 nonnunquam ex re nihili contractum.

Quemadmodum nulla causa Pompeio erat,
 ad opprimendum C. Cæsarem, q̄ inuidia. Testantẽ
 leges Gracchorum apud Romanos, nouitatis stu-
 dium crudelis sepe belli occasionem præbere. Et
 Mahometicum regnum non cepit aliunde inicitũ,
 q̄ ex heresi, & dissensione dogmatum fidei. Inius-

sta

q̄ munita
 boni p̄ria
 si q̄q;
 so seruaanda

q̄ tyranni

DE V
 fœt corpore
 cur p̄p̄o
 imperio
 cta h
 in h
 vt caue
 quid l
 runc
 blica
 ratiõ
 Prinde
 remilit
 bium, v
 am, del
 eie, qui
 a duri
 comodus
 per ferẽ
 est h
 rebus pu
 Poter
 hitoris
 tim in
 stratu
 qui exte
 admodu
 horum
 si delitate
 ram serua
 familia
 ret. Sed
 nitus art
 ponunt
 p̄cia exa
 ia camp

stæ conspirationes sepe efficiunt vt regna euertantur, id quod exemplum Atheniensium testatur, quod imperium, omnesq; fortunas suas propter cõtracta huiusmodi fœdera, amiserunt. Obseruare hæc in historiarum lectione plurimū refert principes, vt cauere ac prospicere sibi discant in imperiis, ne quid simile accidat. Nam iidem casus indies offeruntur. Quam̄ enim personę subinde in rebus publicis mutantur, tamen quod ad negotiorū similitudinē attinet, mundus idem & sui similis manet.

Proinde verissime à Thucydide, qui & peritiam rei militaris insignis fuit, & ingens diuturnumq; bellum, variasq; res alias, quæ sub Græcis acciderunt, descripsit, dictum est: Historiam thesaurum esse, qui nunq̄ è manibus excidere debeat, vt eo adiuti similia negotia, paresque casus in republica cõmodius tractemus, quando causę incidunt semper ferè similes. Vsq; eadeo vere regius thesaurus est historia, quo variis de rebus admonentur, qui rebus publicis gubernandis præsent.

Porro vero præter hæc, & huiusmodi quoq; in historiis exempla reperiuntur, quę singulis priuatum in suo genere conueniunt, qualia sunt: Magistratui parendum esse. Nunq̄ impune euasisse eos qui extiterunt contra magistratum rebelles, quę admodum Absolon, Catilina, Brutus, Cassius & horum similes suę seditionis pœnas dederunt. De fidelitate amicorum, vt Ionathas Dauidi regi vitam seruauit. De pœna ob adulterium, & ob similia flagitia, sicuti in Dauidis exemplo appareret. Sed quid multa? Quemadmodum in omnibus artibus paradigmata ad imitationem proponuntur, ita in historiis exempla ob oculos depicta extant de omni genere virtutum. Quin & in exemplis & factis cernitur longe clarius, quæ

*6 priuato
Sunt hanc*

*Historia
sua intro
ducentia*

DE VSV LECT. HIST.

dignitas sit virtutum, & rursus quæ urpitudo sit in honestatis ac vitiorum, quæ in præceptis, propterea quod exempla tanquam imagines proposita non solum docent aperte, sed & monent, commouent & inflammant libere eductos animos, ut voluptate & amore quodam circa virtutes & honestatem accedantur. Quis enim animo tam ferus esse possit, qui non commoueretur, si insigne aliquod, & laude dignum factum, aut vindictæ exemplum legat.

Ostendi breuiter, quomodo in lectione historiarum obseruare oporteat exempla politicarum virtutum & ciuiliū causarū, nunc etiā ad Christianum hominē pertinet, cui pietas curæ esse debet, ut sciat ex historiis etiam fidei & timoris diuini præcepta petenda esse. Nam hæc potissimè virtutes sunt piorum, quæ corā Deo valent. Quam̄ vero Gentium historiæ non docent nos deo curæ esse, aut Deum agere nobiscum, tamen pius animus hoc cōsiderabit, quomodo respublicæ in mundo diuinitus conseruentur, & Dei opus esse violentiam & iniustum vindicari, donare etiam Deū inter gentes præclaras sæpe virtutes. Nam non possunt principes aduersus Satanam seruare imperia sine singulari beneficio dei, & subsidio magnarum virtutum. Atque hoc modo reputabit secum pius hominis animus huiusmodi præclara facta, & vindictas, Dei opus esse, & discet ex illis timere Deum, utpote quod tyranni atrociter puniti sunt, iuxta sententiam illam: Qui gladium sumit, hoc est, qui sine mandato usurpat sibi ius vindicandi, is gladio peribit. Contra vero videre etiam licet à Deo seruari bonos principes & defendi, atque hoc ipsum quoque gentes animaduertent, quod nitantur principes Deorum præsidio. Nam Ho-

merus

*89 a
tyranni
munt*

*bonus de
feruit.*

merus Poëta ait: Deum obijcere clipeum suum in bello, vt principes tueatur, fingit etiã quencq; principem sui Dei tutela securum esse, quemadmodũ Palladem deam Achilli adfuisse constat.

In primis autẽ hæc omnia clare exprimuntur in sacra scripturæ historiis, veluti in Abraamo, Dauidе, Ezechia & reliquis regibus, quos defendit Deus, & illorum exempla proposita sunt principibus omnibus, vt sciant, ad eundem modum Deum tueri bonos omnes. Nam hoc distant inter se sacra historia & prophanæ, quod in illis testimonia proponuntur de operibus Dei, & quæ non solum politica negotia tractant, sed præcipue regnũ Dei nobis adumbrant, quod Deus donat verbũ suum, q̃ gratuito ex misericordia seruare vult, id quod ignorant historie gentium. Sunt itaq; in primis sacre scripturæ historie cognoscendę Christianis omnibus, vt inde doctrinam & confirmationem fidei discant, primum quomodo creata sint a deo omnia, quę sit origo peccati, quod contra peccatum instituerit Christus regnum suum, donauerit suum verbũ, quod promissus fuerat Christus, & quod venerit ille ad abolendum peccatum & seruandum nos. Item quomodo deus quũ donasset verbum suum semper conseruauerit regnum Christi, & quod regnum Christi, hoc est, vere credentes iam inde ab initio mundi sub cruce versati sint, & seruati tamen, quod Satan cum summa potentia mũdi verbum Dei oppugnarit. Item quod mirabiliter semper præstiterit Deus promissum suum, supra opinionem & captum sapientiæ humanę. Item proponi nobis a Deo & horrendę vltionis, & gratiæ pariter exempla. Sic Dauidi regi & aliis contigit remissio peccatorum, vt illorum nos exemplis consolemur, & credamus Deum

DE VSV LECT. HIST.

ignoscere velle. Neque illud negligendum est, quod ad confirmandos animos nostros donarit deus omnibus generis prophetias de externis regnis, ut ex impleto earum euentu testimonium haberemus, quod verbum nostrum ex deo sit profectum, neque aliam fidem, quam nostram veram esse. Item ut moneamur, quando Christum venire oporteret, & quando finis mundi sit expectandus. Item quum omnia euenisse, quae praedicta sunt in prophetiis, cognoscimus, ut certo credamus & ea similiter euentura, quae futura aliquando adhuc esse sacrae litterae testantur. Porro ad recte intelligendas prophetias, operaepretium imprimis est, nouisse ordinem regnorum, annorum numerum et multa alia quae in lectione gentilium historiarum offeruntur, quarum cognitio vel hoc potissimum nomine necessaria est Christianis, ut melius intelligere prophetias, & de illis certius iudicare queant.

Facile sane ex his omnibus aestimare quisque potest, quantum vtilitatis & commodi ex lectione historiarum percipiatur, & magnitudo fructus earum merito quaeque incitare atque impellere debet ad eas cognoscendas.

QVO O

comp

Vic

re

Ph

in se

ordina

omni

qua

pu

di

et

qu

et

Sex m

stea colla

Bis mil

Bis mil

Bis mil

Et si no

cara no

Ho

scripra

dei, sed

terea &

verbo

le an

& stabit

millia a

am. Na

us, quo

id quod

te. Nisi

pis car